

Stiftelsen Miljøfyrtårn (Org. nr. 986327401)
Postboks 514, 4665, Kristiansand
post@miljofyrtarn.no / simone@miljofyrtarn.no

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Kristiansand, 27. august 2020

Regjeringens strategi for sirkulær økonomi Innspill fra Stiftelsen Miljøfyrtårn

Vi vil berømme regjeringen for initiativet og takker for muligheten til å komme med innspill. Circularity Gap Report Norway har vist at det er et stort potensial i norsk økonomi, der vi kan løfte oss fra et nivå på 2,4 % sirkularitet, som er langt under globalt gjennomsnitt. Norge må sette seg tydelige mål og lære av de landene som er gode. Politikerne og myndighetene må stille tydelige krav til næringslivet og sette forbrukerne i stand til å ta gode informerte valg.

Stiftelsen Miljøfyrtårn er Norges største sertifiseringsordning på miljøledelse, med over 6800 gyldige sertifikater. Miljøfyrtårn er anerkjent av EU som dokumentasjon ved offentlige anskaffelser, på lik linje med den europeiske ordningen EMAS og internasjonale ISO 14001.

Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, som bidrar til at virksomheter kan lykkes med grønn omstilling. Miljøfyrtårns miljøledelsessystem hjelper bedrifter med å jobbe systematisk og kontinuerlig for å redusere negative effekter på klima og miljø, og forbedre de positive effektene. Vår strategi for 2020-2022 slår fast at Miljøfyrtårn i enda større grad skal ha et helhetlig fokus. Virksomhetene skal få hjelp til å jobbe med hele verdikjeden, arbeide etter en stadig mer sirkulær økonomisk tilnærming samt øke fokus på grønne innkjøp, bærekraftig innovasjon og mer miljøvennlige forretningsmodeller. Miljøledelse skal være tungt forankret i virksomhetens øverste ledelse. Miljøfyrtårn gjør dermed bærekraft konkret og lønnsomt.

Hvilke bransjer og samarbeid mellom bransjer som har størst potensial for utvikling av en sirkulær økonomi i Norge?

Vi støtter vurderingen i Delrapport 1 om bransjer med stort potensiale for utvikling av sirkulær økonomi. Vi ønsker spesielt å trekke fram to bransjer, som har stort potensial:

Bygg- og anleggsbransjen spiller en sentral rolle i den grønne omstillingen av samfunnet vårt. Stor bruk av ressurser og høy andel avfall gir stort potensial for sirkulær økonomi. Bygg- og anleggsbransjen er derfor en av fire prioriterte områder hos Stiftelsen Miljøfyrtårn. For tiden jobber Stiftelsen Miljøfyrtårn med et prosjekt for å forbedre sertifiseringsordningen ytterligere for denne bransjen. Bransjen utvikler seg mye og raskt, og trenger derfor gode verktøy for bærekraftig utvikling og overgang til sirkulær økonomi. Miljøledelsessystemer, slik som Miljøfyrtårn, er viktige verktøy for å lykkes med grønn omstilling og implementere stadig mer sirkulær virksomhet, spesielt for mange små og mellomstore bedrifter. Per i dag har vi over 1000 Miljøfyrtårn-sertifiserte bedrifter innen bygg- og anleggsbransjen.

Ett eksempel på en virksomhet som har benyttet miljøledelse og Miljøfyrtårn-ordningen til å redusere og gjenbruke ressurser, er maskinentreprenøren Løvaas Maskin. Denne bedriften har

gjennomført betydelige investeringer i grønn teknologi, utfordret leverandører for å få utslippsfrie maskiner og gått systematisk frem for å redusere biprodukt og gjenbruke det som tidligere ble betraktet som avfall. Les gjerne mer: <https://www.miljofyrtarn.no/viser-at-det-lonner-seg-a-tenke-nytt-og-gront/>

Handelsbransjen er en annen viktig bransje, som rapporten også helt korrekt beskriver som bindeledd mellom produsent og forbruker. Handelsbransjen har potensial til å jobbe med hele verdikjeden og kan påvirke livssyklus for et produkt fra råvareinnsats, produksjon, distribusjon, gjenbruk, ombruk, reparasjon frem til slutten av produktets levetid. Det er viktig at bransjen er bevisst på hvilken påvirkningskraft de har gjennom å stille krav til produsenter og gjennom legge til rette for miljøvennlig adferd hos forbrukere. Også her ser vi miljøledelsessystem som et viktig verktøy for at handelsbedrifter skal kunne utvikle sirkulær økonomi. Handelsbransjen, der vi per i dag har over 1400 sertifiserte bedrifter, er derfor en av fire prioriterte områder for Stiftelsen Miljøfyrtårn. Stiftelsen Miljøfyrtårn utvikler for tiden nye sertifiseringskriterier for denne bransjen, som verktøy for omstilling til sirkularitet gjennom vurdering av produktportefølje og verdikjede, samt emballasje- og transportoptimalisering.

Et eksempel fra handelsbransjen er Mester Grønn som benytter sitt miljøledelsessystem, Miljøfyrtårn, til å jobbe systematisk med ressursutnyttelse i produksjon, innkjøp, distribusjon og vareportefølje. Kjeden blant annet valgt å samarbeide med gartnere som produserer planter og blomster på en energieffektiv måte, der bioavfall gir energi til oppvarming av drivhus. Mester Grønn faser ut alle varer med glitter for å unngå mikroplast på avveie. De har også utviklet en metode for bærekraftig sorgbinderi for at alle buketter og kranser skal være fri for plast og metall, og slik kunne komposteres. I distribusjonsleddet er fossilt drivstoff til biler erstattet med sertifisert biodrivstoff. Bedriften uttrykker at de hele tiden ser etter nye områder der man kan minske ressursbruk og øke fokus på gjenbruk, og at miljøledelse muliggjør dette via systematikk og måling.

En bransje med lite ressursbruk og avfallsvolum, men likevel stor påvirkningskraft innen sirkularitet er **Bank- og finansnæringen**. *Menon Economics* utarbeidet i 2017 på vegne av Sparebankforeningen en rapport om hvordan norsk næringsliv finansieres¹. Rapporten viser at norsk næringsliv råder over en kapital på omtrent 10.000 milliarder kroner. Av dette er ca. 40 % egen egenkapital, mens 60 % består av gjeld fra bank- og finansnæring. Finansieringen benyttes til næringsbygg, eiendom og vedlikehold, samt investering i anlegg, maskiner, utstyr til produksjon og ny teknologi. Investeringer foretas for å sikre konkurransekraft innen norsk næringsliv. Bank- og finansnæringen er opptatt av å redusere klima- og miljørisiko ved finansiering. Gjennom å stille krav til finansiering som bidrar til sirkularitet, kan man påvirke direkte for å få dette til å skje. Stiftelsen Miljøfyrtårn lanserte i 2019 nye kriterier for bank- og finansnæringen. Formålet med kriteriene er å sikre bevis for at virksomheten tar hensyn til klima- og miljøaspekter ved til hovedaktiviteter slik som kredittgivning, finansiering, obligasjoner og spareprodukter. Vi mener den påvirkningskraft bank- og finansnæringen har for sirkulær økonomi må tydeliggjøres, og at det må være klart hvilke virkemidler som må til for å hjelpe denne bransjen i riktig retning.

Hvilke barrierer hindrer at potensial blir utløst og hvilke virkemidler kan bidra til å bygge ned disse barrierene?

Delrapporter 3 er per dag ikke publisert, så vårt innspill gis uavhengig av det som blir foreslått i det.

Stiftelsen Miljøfyrtårn mener at bærekraft skal være konkret og lønnsomt. Sirkulær økonomi har i mange tilfeller potensial til å være lønnsomt, mens det i andre tilfeller ikke vil være det – i hvert fall

¹ Menon Economics, 2017 <https://www.menon.no/hvem-finansierer-norge/>

ikke umiddelbart. En velkjent økonomisk hindring er at markedsprisene ikke reflekterer de eksterne kostnader av produkter og tjenester, slik som for eksempel kostnader i helsevesenet påløpt som følge av luftforurensing. En annen økonomisk barriere er at miljøteknologi kan være dyrt og vanskelig å implementere. Det er derfor viktig å utvikle gode incentiver og regulering, som støtter opp under utvikling av sirkulær økonomi. Dette særlig i bransjer der lønnsomhet vanskelig lar seg oppnå umiddelbart. Myndighetene må stille tydelige og strenge krav som hjelper næringslivet og forbrukerne å omstille seg.

Innkjøp er et viktig virkemiddel for en omstilling til sirkulær økonomi, jamfør EUs *Handlingsplan for sirkulær økonomi*². I Norge kjøper det offentlige varer og tjenester for mer enn 500 milliarder kroner årlig, og har følgelig et betydelig potensial for å etterspørre nye produkter og/eller løsninger som er i en introduksjonsfase. Den samlede innkjøpsmakten i det private næringslivet besitter også et enormt potensial for grønn omstilling. Det er essensielt at innkjøpere er bevisste hvilken kraft for grønn omstilling som ligger i innkjøp. Innkjøpere i både privat og offentlig sektor trenger tilstrekkelige verktøy og kompetanse for å bruke denne kraften. Her må virksomheten utvikle policy og prosedyrer, samt sørge for opplæring. Implementert miljøledelse, slik som ved sertifisering som Miljøfyrtårn, bevisstgjør virksomheten på innkjøpskraften og hjelper med å utvikle policy og prosedyrer. Sertifiseringsordninger gir også innkjøpere mulighet til trygge valg ved å velge produkter, varer og tjenester som er tredjepartssertifisert.

EUs handlingsplan for sirkulær økonomi trekker også frem forbrukeren som en nøkkelaktør i sirkulær omstilling. Forbrukeren må - på lik linje med innkjøpere – gjøres i stand til å bruke sin makt. Sertifiseringsordninger på produktnivå, slik som Svanemerket og Debio, eller på virksomhetsnivå som Miljøfyrtårn, gir forbrukere trygghet ved å kunne velge produkter og tjenester som er tredjepartssertifisert dermed bærekraftig. Sertifisering bidrar også til transparens og åpenhet. Miljøfyrtårn krever at sertifiserte bedrifter offentliggjør sin årlige klima- og miljørapport og klimaregnskap, slik at den er tilgjengelig for allmenheten. Åpenhet fører til at forbrukere og virksomheter kan ta informerte valg ved kjøp av produkter, varer og tjenester og at gode eksempler tydelig kommer frem og kan følges av andre.

Kompetanse i virksomheten er en viktig faktor for å lykkes med sirkulær økonomi. Det er viktig at alle ansatte i en virksomhet har tilstrekkelig kompetanse for å bidra til forbedringer innen sitt område, og se muligheter for sirkularitet og miljøvennlige forbedringer. Derfor legger også Miljøfyrtårn i sin sertifiseringsordning vekt på at miljøarbeid skjer i hele bedriften. Miljøledelse skal være tungt forankret i ledelsen og involvere alle ansatte.

Miljøledelse er et viktig verktøy for omstillingen til sirkulær økonomi i en internasjonal sammenheng. I en studie der forskjellige verktøy for bærekraftig produksjon og forbruk ble sammenlignet, ble miljøledelsessystem identifisert som det verktøyet som integrerer sirkulær økonomi best (Marrucci et al., 2019³). Stiftelsen Miljøfyrtårn mener derfor at miljøledelse vil være et godt verktøy for at norske bedrifter skal implementere sirkulær økonomi. Dette gjelder for bransjene som i rapporten er trukket fram med størst potensial, men også for andre bransjer og ikke minst for offentlig sektor, som blant annet kan påvirke gjennom innkjøp. Miljøledelse betyr å jobbe systematisk og kontinuerlig med å redusere negative effekter på klima og miljø og forbedre de positive effektene.

Miljøfyrtårns miljøledelsessystem hjelper norske virksomheter med å jobbe med hele verdikjeden, tenke sirkulærøkonomisk og øke fokus på innkjøp, innovasjon og bærekraft. Miljøfyrtårnsertifisering

² A New Circular Economy Action Plan for a Cleaner and More Competitive Europe, 2020.

³ Marrucci et. al: The integration of circular economy with sustainable consumption and production tools: Systematic review and future research agenda. Journal of Cleaner Production 240 (2019).

innebærer kontinuerlig forbedring og forankring i virksomhetenes øverste ledelse. Miljøaspekt som avfall, transport og innkjøp – som er relevante for utvikling av sirkulær økonomi – vektlegges. Det siste året har Miljøfyrtårn styrket sertifiseringsordningen, med flere krav tilknyttet spesifikke tema som underbygger en sirkulærøkonomisk tilnærming. Her kan vi spesielt nevne måling av og tiltak mot matsvinn, som er et tema både i FNs bærekraftsmål og i EUs handlingsplan for sirkulær økonomi, samt krav om redusert bruk av engangsartikler, som er et prioritert tema i EUs sirkulærøkonomiske handlingsplan. I fremtidig nyutvikling og revisjon av sertifiseringskriterier, vil sirkulærøkonomisk tankegang legges til grunn. Miljøfyrtårns miljøledelsessystem viser spesielt stort potensial for små og mellomstore bedrifter, som trenger gode verktøy for å bygge opp kompetanse og gode system for å utvikle sirkulær økonomi.

Stiftelsen Miljøfyrtårn har konkret erfaring og kompetanse fra miljøarbeid i små og mellomstore bedrifter i flere bransjer, der sirkulær økonomi har stort potensial. Miljøfyrtårn ønsker å bidra i videre prosess med regjeringens strategiarbeid.

Med vennlig hilsen

Simone K. Heinz
Leder, Miljøfaglig utvikling
Stiftelsen Miljøfyrtårn